

Procesy migracyjne do Europy i w obrębie kontynentu

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Schemat](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

-
- Źródło: *Obecny kryzys migracyjny*, dostępny w internecie: uchodzczy.info [dostęp 18.08.2020 r.].

- Źródło: Magdalena Cedro, *Niemcy tylko dla wybranych, czyli jak ograniczyć strumień migrantów*, 28.08.2018 r., dostępny w internecie: gazetaprawna.pl [dostęp 18.08.2020 r.].
- Źródło: *Lampedusa: Migranci zeszli z pokładu statku Alex*, 7.07.2019 r., dostępny w internecie: rmf24.pl [dostęp 18.08.2020 r.].

Procesy migracyjne do Europy i w obrębie kontynentu

Źródło: domena publiczna.

Wybuch wojny, klęska głodu, zmiana reżimu czy dążenie do lepszego życia mogą stać się przyczyną opuszczenia kraju przez pewną liczbę jego mieszkańców i udania się do państw sąsiednich. Ludzie opuszczający swój kraj stają się migrantami, którzy przemieszczają się między poszczególnymi kontynentami, by znaleźć bezpieczną dla siebie przystań. Jednym z ulubionych kierunków migracji jest Europa, do której pragnie się dostać wielu imigrantów z Afryki czy Azji. Migracje odbywają się też w granicach Europy, czego przykładem są Polacy pracujący i mieszkający na całym kontynencie.

Twoje cele

- Przeanalizujesz przyczyny problemu migracji w Europie.
- Scharakteryzujesz procesy migracyjne do Europy i w obrębie kontynentu.
- Wskażesz główne kierunki migracji.
- Wyjaśnisz zjawisko kryzysu migracyjnego w XXI wieku.
- Przedstawisz stanowisko UE wobec problemu migracji w Europie.

Przeczytaj

Problem migracji ludności

Migracje są jednym z podstawowych zjawisk demograficznych, które polegają na przemieszczaniu się ludności między różnymi państwami, obszarami geograficznymi, miastami lub regionami kraju. Migrację możemy podzielić na:

- przymusową, kiedy osoba opuszcza swój kraj, gdyż jest do tego zmuszona, np. z powodu grożących jej represji politycznych;
- dobrowolną, kiedy przyczyna wyjazdu wynika z woli osoby wyjeżdżającej;
- legalną, kiedy wyjazd i przemieszczanie się pomiędzy państwami są legalne i odbywają się na podstawie prawa legalnego pobytu w danym kraju;
- nielegalną, kiedy osoba w danym państwie przebywa nielegalnie;
- czasową, kiedy osoba po poprawie swojego statusu czy po zakończeniu przyczyn [imigracji](#) wraca do swojego kraju;
- stałą, kiedy osoba wyjeżdżająca nie zamierza wracać do swojej ojczyzny;
- wewnętrzną, w ramach danego państwa;
- zewnętrzną, kiedy dochodzi do opuszczenia granic danego państwa.

Przyczyny imigracji na świecie

Powodów [emigracji](#) ludności na świecie jest bardzo wiele, do najczęstszych należą przyczyny:

Główne szlaki migracyjne do Europy

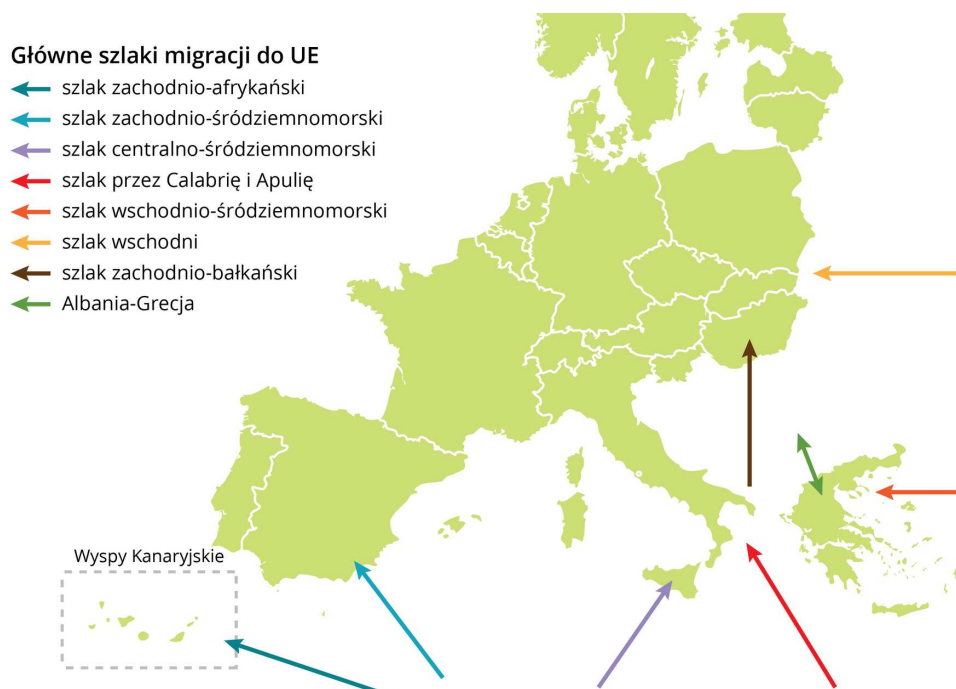
By dostać się do celu, [imigranci](#) muszą często pokonać wiele trudności, które nawarstwiają się w przypadku migracji nielegalnej. Do miejsca przeznaczenia imigranci dostają się najczęściej [szlakami](#), które można podzielić na legalne, kiedy dana osoba legalnie przekracza granicę i podejmuje pracę lub osiedla się w innym kraju oraz nielegalne, polegające na przekroczeniu tzw. zielonej granicy, bez kontroli dokumentów. Przerzut nielegalnych imigrantów dla jego organizatorów jest

dochodowym interesem. Dlatego powstają całe szlaki przerzutowe, które wykorzystują tereny leśne, różne środki transportu, podrabiane dokumenty do przerzutu imigrantów z jednego kraju do drugiego. Powstawanie szlaków migracyjnych jest uzależnione od wielu czynników społecznych, ekonomicznych czy politycznych. Dla wielu imigrantów z Afryki czy Azji marzeniem jest dostanie się do Europy, gdzie wiele państw to sygnatariusze konwencji genewskiej. Dokument ten nakłada obowiązek udzielenia schronienia osobom, które uciekając przed wojną lub prześladowaniami, starają się o status uchodźcy.

Główne kierunki migracji to:

- Europa Środkowa, do której migrują mieszkańcy Europy Wschodniej i Azji;
- Europa Zachodnia to kierunek migracji mieszkańców Europy Wschodniej, Azji i Afryki.

Poniższa mapa prezentuje główne szlaki migracyjne do Unii Europejskiej.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Kryzys migracyjny XXI wieku

Przyczyną obecnego kryzysu migracyjnego w Europie była arabska wiosna, która rozpoczęła się w 2010 roku i doprowadziła do wojny domowej w Syrii, starć w Libanie oraz wojny domowej w Libii. W następstwie tych wydarzeń ok. 13 milionów Syryjczyków zostało zmuszonych do opuszczenia swoich domów, w tym prawie 5 milionów wyjechało za granicę. Tworzenie się struktur Państwa Islamskiego spowodowało ucieczkę chrześcijan i jazydów w obawie przed prześladowaniami. Podobnie rzecz ma się z mieszkańcami Erytrei, którzy uciekają w obawie przed postępującym łamaniem praw człowieka. Innym źródłem przymusowej migracji był konflikt na Ukrainie i interwencja Rosji, która doprowadziła do wybuchu wojny o Krym. W rezultacie prawie 2 miliony Ukraińców musiało opuścić swoje domy. Do przyczyn kryzysu migracyjnego należy też zaliczyć niestabilną sytuację polityczną i gospodarczą w wielu państwach Afryki, Bliskiego Wschodu oraz Europy. Wśród imigrantów możemy spotkać nie tylko Syryjczyków czy mieszkańców Erytrei, lecz także Białorusinów, Albańczyków, Serbów, Pakistańczyków, mieszkańców Kosowa, Iraku, Afganistanu czy Filipin.

Kryzys migracyjny rozpoczął się w 2015 roku, kiedy w Unii Europejskiej zostało złożonych 1,2 miliona wniosków o azyl.

Oprac. na podst.: *Witająca Europa? Wnioski o azyl*, europarl.europa.eu [online, dostęp: 20.08.2020].
Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Rangę symbolu pokazującego problem migracji do Europy w XXI wieku można przyznać włoskiej wyspie Lampedusa na Morzu Śródziemnym, która leży na szlaku środkowośroziemnomorskim z Afryki do Europy. Do jej wybrzeży dopływają liczne łodzie wypełnione nielegalnymi uchodźcami z Afryki i Azji. Niestety, bardzo często dochodzi do tragedii, kiedy przepełnione jednostki toną razem z imigrantami na pokładzie.

Unijna operacja Triton.

Źródło: Irish Defence Forces, licencja: CC BY 2.0.

Oprac. na podst.: *Recorded migrant deaths by region*, missingmigrants.iom.int [online, dostęp: 19.08.2020].

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

W celu rozładowania kryzysu, Unia Europejska w maju 2015 roku zaproponowała, by kraje członkowskie przyjęły 40 tys. uchodźców, co miało odciążyć Włochy i Grecję. Wywołało to protesty w części państw unijnych. Ostatecznie jednak w 2018 roku Unia Europejska zrezygnowała z przymusowej relokacji migrantów w krajach członkowskich.

W 2018 roku na kolejnych szczytach UE w Brukseli zajęto się kryzysem migracyjnym w Europie i zaproponowano wzmocnienie ochrony granic lądowych i morskich UE. Równocześnie ONZ 11 lipca 2018 roku przygotował Światowy Pakt w sprawie Migracji ONZ, który miał być formą umowy międzynarodowej na temat pomocy migrantom. Pakt został podpisany 19 grudnia 2018 roku. W głosowaniu 12 państw się wstrzymało, a 5 było przeciwnych – USA, Izrael, Polska, Węgry i Czechy.

ONZ poddała krytyce zachowawcze działania Unii Europejskiej wobec problemu migrantów. Państwom, które odmówiły przyjmowania migrantów, Unia zagroziła sankcjami, twierdząc, że jest to sprzeczne z jej prawem, co potwierdził Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wyrokiem z 2 kwietnia 2019 roku. Mimo to Polska, Czechy i Węgry nadal odmawiają przyjmowania uchodźców.

Po kryzysie rozpoczętym epidemią koronawirusa w kwietniu 2020 roku liczba nielegalnych imigrantów spadła o 85%. Na poszczególnych szlakach migracyjnych spadek ilości imigrantów był różny. Największy, aż o 99%, nastąpił na szlaku wschodniośroziemnomorskim, bo aż o 99%, a na zachodniośroziemnomorskim wyniósł 82%.

Słownik

emigracja

wyjazd z własnego kraju do innego w celu osiedlenia się tam na stałe

imigracja

przybycie do danego państwa z zagranicy w celu osiedlenia się na stałe

imigrant

osoba przybywająca do danego państwa w celu poprawy swojego statusu życiowego

migracje

(z łac. *migratio* – przesiedlenie); zjawisko polegające na przemieszczaniu się ludności w celu trwałej zmiany miejsca zamieszkania

szlak migracyjny

kierunki, drogi prowadzące imigrantów z jednego państwa do drugiego

uchodźca

osoba, która jest prześladowana w swoim państwie za swoje poglądy polityczne, religię, rasę czy z innych powodów, wobec czego ucieka za granicę w obawie przed tym prześladowaniem

Schemat

Polecenie 1

Zapoznaj się ze schematem interaktywnym i wykonaj ćwiczenia.

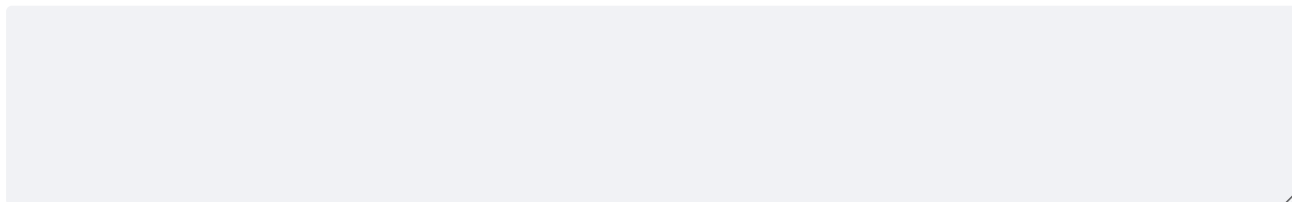
Główne szlaki migracyjne do Europy

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 1

Wskaż, który ze szlaków migracyjnych powoduje najwięcej ofiar wśród podróżujących.

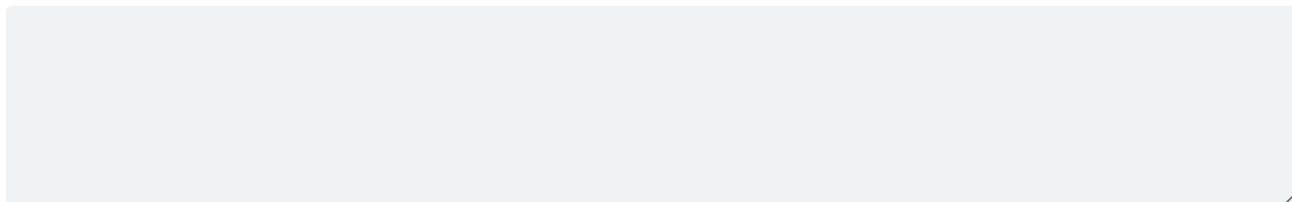

Ćwiczenie 2

Rozstrzygnij, jakie są główne przyczyny uchodźstwa z Syrii.

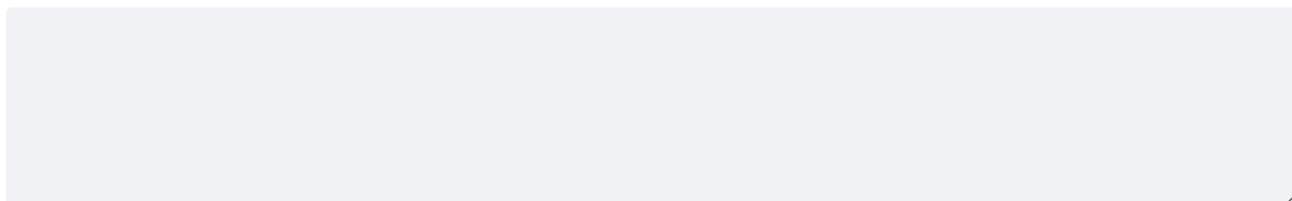

Ćwiczenie 3

Wyjaśnij, gdzie najchętniej emigrują mieszkańcy Afryki.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Ćwiczenie 2

Ćwiczenie 3

Ćwiczenie 4

Ćwiczenie 5

Zapoznaj się z wykresem i wykonaj ćwiczenie.

Liczba pierwszych pozwoleń na pobyt wydanych w Unii Europejskiej w latach 2008–2018 (w tysiącach).

Oprac. na podst.: *Number of first residence permits issued by reason, EU-28, 2008–2018*, ec.europa.eu [online, dostęp: 19.08.2020].

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 6

Ćwiczenie 7

Zapoznaj się z wykresami i wykonaj ćwiczenie.

Oprac. na podst.: *Cudzoziemcy w polskim systemie ubezpieczeń społecznych*, s. 9, zus.pl [online, dostęp: 18.08.2020].

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj ćwiczenie.

” *Obecny kryzys migracyjny*

Mimo podjętych prób stworzenia wspólnego systemu azylowego, pomiędzy państwami Unii nadal istnieją znaczące różnice – zarówno w kwestii ochrony uchodźców, jak i w kwestii warunków ich przyjmowania. Różnice te wynikają najczęściej z sytuacji ekonomicznej poszczególnych państw, ale także z liczby migrantów, którzy do nich napływają. W najtrudniejszym położeniu znajdują się zatem państwa leżące na granicy Unii, w szczególności zaś kraje południa Europy. Do nich bowiem trafia najwięcej osób ubiegających się o ochronę i to one – zgodnie z Konwencjami Dublińskimi – są odpowiedzialne za rozpatrywanie składanych w nich wniosków i co za tym idzie – również za przyjmowanie uchodźców. W Europie nie istnieje zatem spójny system azylowy, choć o potrzebie jego stworzenia mówi się od dawna. Potrzeba ta była szczególnie widoczna podczas tak zwanego „kryzysu migracyjnego” w lecie 2015 roku. Wtedy to jak na dłoni widać było nieskuteczność i nieadekwatność rozwiązań stosowanych dotąd przez Unię.

Źródło: *Obecny kryzys migracyjny*, dostępny w internecie: uchodzczy.info [dostęp 18.08.2020 r.].

Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj ćwiczenie.

” Magdalena Cedro

Niemcy tylko dla wybranych, czyli jak ograniczyć strumień migrantów

Gdy w odpowiedzi na kryzys migracyjny przed trzema laty kanclerz Angela Merkel zaprosiła przybyszów do Niemiec, liczone, że zapełni to lukę na niemieckim rynku pracy. Szerokim echem odbiły się słowa dyrektora generalnego Daimlera Dietera Zetsche, który powiedział, że uchodźcy mogą stać się fundamentem „kolejnego niemieckiego cudu gospodarczego”. Szybko okazało się jednak, że spośród ponad miliona osób, które do Niemiec napłynęły, niewiele jest w stanie podjąć pracę od razu, bo nie mają odpowiednich kwalifikacji: nie znają języka, a ich umiejętności zdobyte w kraju pochodzenia nie są w Niemczech uznawane. Poza tym procedury legalizujące ich pobyt trwają długo. Dzisiaj w Niemczech brakuje nawet 1,5 mln pracowników, a co trzecia firma nie jest w stanie wypełnić wakujących stanowisk. W przyszłości może być jeszcze gorzej, bo współczynnik urodzeń u sąsiadów zza Odry jest jednym z najniższych na świecie. Odpowiedzią na brak rąk do pracy ma być nowa polityka migracyjna skoncentrowana w pierwszej kolejności na potrzebach niemieckich pracodawców. Jej podstawowym celem będzie ułatwienie przyjazdu do Niemiec i podjęcia tam pracy osobom z krajów spoza UE. Przyjechać będą mogli jednak tylko ci, którzy mają pożądane na niemieckim rynku pracy umiejętności i spełniają kryteria. Przyznanie pozwolenia na pobyt będzie uwarunkowane wiekiem, znajomością języka i kwalifikacjami zawodowymi.

Źródło: Magdalena Cedro, *Niemcy tylko dla wybranych, czyli jak ograniczyć strumień migrantów*, 28.08.2018 r., dostępny w internecie: gazetaprawna.pl [dostęp 18.08.2020 r.].

Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj ćwiczenie.

” *Lampedusa: Migranci zeszli z pokładu statku Alex*

Po kilku godzinach próby sił między szefem włoskiego MSW Matteo Salvinim a włoską organizacją pozarządową, z pokładu jej żaglowca Alex zacumowanego na Lampedusie zeszło w nocy z soboty na niedzielę wszystkich ponad 40 migrantów.

Wcześniej wicepremier Salvini nie wyrażał zgody na zejście migrantów z pokładu jednostki włoskiej organizacji pozarządowej Mediterranea Saving Humans, która wpłynęła do portu na wyspie mimo zakazu władz i groźby interwencji ze strony sił porządkowych.

Salvini tłumacząc wydany zakaz stwierdził, że organizacja ta „lekceważy włoskie prawo i pomaga przemytnikom migrantów”. Załoga żaglowca, którego nie chciano wpuścić na Lampedusę, zignorowała ten zakaz i w sobotę po południu wzięła kurs na jej brzeg tłumacząc to fatalną sytuacją higieniczno-sanitarną na pokładzie oraz brakiem wody. Migrantom nie pozwolono jednak zejść na ląd. Organizacja protestując przeciwko temu uznała to za „więzienie ludzi”. W ciągu kilku godzin postoj z pokładu zabrano do szpitala z powodu odwodnienia czworo migrantów: dwie kobiety i dwóch nieletnich. Przed północą także pozostali migranci opuścili pokład sprowadzeni przez włoskich funkcjonariuszy. To rezultat decyzji Gwardii Finansowej o konfiskacie jednostki. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych Włoch, cytowane przez Anszę, ogłosiło, że załoga Alexa została objęta śledztwem w sprawie pomocy w nielegalnej imigracji.

To kolejny w ostatnich dniach kryzys wokół statku organizacji pozarządowej ratującej migrantów na Morzu Śródziemnym. Przed tygodniem blokadę Lampedusy sforsował statek niemieckiej organizacji Sea Watch 3 i wpłynął wbrew zakazowi do portu, co również załoga tłumaczyła kryzysową sytuacją na pokładzie. Kapitan statku, Niemka Carola Rackete została aresztowana, ale po kilku dniach zwolniona.

Źródło: *Lampedusa: Migranci zeszli z pokładu statku Alex*, 7.07.2019 r., dostępny w internecie: rmf24.pl [dostęp 18.08.2020 r.].

Dla nauczyciela

Autor: Jarosław Dyrda

Przedmiot: wiedza o społeczeństwie

Temat: Procesy migracyjne do Europy i w obrębie kontynentu

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres rozszerzony

III. Struktura społeczna i problemy społeczne.

Uczeń:

9) charakteryzuje specyfikę procesów migracyjnych do Europy i wewnątrz Europy.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- wyjaśnia przyczyny problemu migracji w Europie;
- charakteryzuje procesy migracyjne do Europy i w obrębie kontynentu;
- wskazuje główne kierunki migracji;
- omawia zjawisko kryzysu migracyjnego w XXI wieku;
- przedstawia stanowisko UE wobec problemu migracji w Europie.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm.

Metody i techniki nauczania:

- burza mózgów;
- dyskusja;
- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem mapy;

- metoda wykładu.

Formy zajęć:

- praca indywidualna;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg zajęć:

Faza wstępna

1. Wprowadzenie do tematu lekcji przez nauczyciela, podanie tematu i celów lekcji.

Faza realizacyjna

1. Wykład na temat migracji i rodzajów migracji na świecie – podanie przykładów.
2. Klasa zastanawia się jakie są przyczyny migracji na świecie – burza mózgów - propozycje uczniów są zapisywane na tablicy, nauczyciel uzupełnia ewentualne błędy i braki w zapisie.
3. Praca z mapą prezentującą główne szlaki migracyjne prowadzące do Europy oraz schematem. Analiza szlaków migracyjnych oraz tego, kto nimi podróżuje.
4. Wprowadzenie przez nauczyciela pojęcia kryzysu migracyjnego XXI wieku. Analiza mapy i wykresu prezentujących skalę problemu migracji. Dyskusja na forum klasy o przyczynach i skutkach kryzysu migracyjnego w XXI wieku. Uczniowie starają się podać główne jego przyczyny w postaci punktów zapisywanych w zeszytach jako notatka z lekcji.

Faza podsumowująca

1. Podsumowanie zajęć przez nauczyciela, wskazanie negatywnych konsekwencji kryzysu migracyjnego. Analiza schematu poświęconego ofiarom śmiertelnym migracji na świecie.
2. Wykonanie ćwiczeń do schemat.

Praca domowa:

Wykonanie ćwiczeń z sekcji „Sprawdź się”.

Materiały pomocnicze:

Migracje i polityka migracyjna, red. Łukasz Żołądek, Warszawa, Wydawnictwo Sejmowe, 2014.

Stefano Liberti, *Na południe od Lampedusy: podróże rozpaczy*, Wołowiec, Wydawnictwo Czarne, 2013.

Migranci polscy w krajach unijnej piętnastki (1992–2011), wybrane zagadnienia, Edyta Czop, Rzeszów 2013.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Schemat może zostać wykorzystany do wykonania prezentacji multimedialnej lub jako materiał powtórzeniowy do lekcji.